

проти правосуддя: прояв неповаги до суду; перешкоджання з'явленню до суду присяжного, народного засідателя; розголошення відомостей про заходи безпеки щодо особи, взятої під захист; залишення без розгляду окремої ухвали суду; порушення правил адміністративного нагляду.

Таким чином, інститут кримінальних проступків вже був у кримінальному законодавстві українських земель. В наш час склалася ситуація, яка вказує на необхідність його повернення. Аналіз нормативної бази свідчить, що є негайна потреба прийняття або змін до чинного КК, або окремого закону «Про кримінальні проступки». Проте слід зазначити, що єдності поглядів науковців на цю проблему не існує, є такі що позитивно ставляться до розроблення, прийняття та введення у дію законодавства про кримінальні проступки, але є і такі які вважають, що чинна модель законодавства України про кримінальну відповідальність є вдалою і такого роду змін взагалі не потребує. Наявність такої жвавої дискусії у науці затягує прийняття єдиного нормативно-правового акту.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Кашкаров О.О. Передумови реформування Кримінального кодексу України та створення законодавства про кримінальні проступки / О. О. Кашкаров // Форум права. – 2009. – № 1. – С. 236–241.
2. Костин Ю.В. Особенности развития уголовного права Российской империи в XIX в. / Ю. В. Костин // История государства и права. – 2010. – № 7. – С. 22–25.
3. Уголовное уложение 1903 года. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://quator.ru/all-materials/item/5256-ugolovnoe-ulozhenie-1903-goda>
4. Борисов В.І. Проблеми запровадження у законодавство України інституту кримінального проступку / В. І. Борисов // Підприємництво, господарство та право. – 2012. – № 9. – С. 104–107.
5. Пионтковский А.А. Усиление роли общественности в борьбе с преступностью и некоторые вопросы теории советского уголовного права / А. А. Пионтковский // Советское государство и право. – 1961. – № 4. – С. 60–70.
6. Шаргородский М.Д. Вопросы общего учения о наказании в период развернутого строительства коммунистического общества / М. Д. Шаргородский // Советское государство и право в период развернутого строительства коммунизма: Тез. докладов на научн. конф. – Л., 1961. – С. 77–78.
7. Кузнецова Н.Ф. Классификация преступлений / Н. Ф. Кузнецова // Советское государство и право. – 1967. – № 6. – С. 48–51.
8. Кривоченко Л.Н. К дискуссии об уголовном проступке / Л. Н. Кривоченко // Проблемы социалистической законности. – Х., 1982. – Вып. 9. – С. 105–110.
9. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 15 лютого 2008 року «Про хід реформування системи кримінальної юстиції та правоохоронних органів»: Указ Президента України від 08 квітня 2008., № 311 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/documents/7703.html>
10. Хавронюк М.І. До питання про кримінальні проступки в контексті спеціалізації органів досудового розслідування / М. І. Хавронюк // Право України. – 2010. – № 9. – С. 120–131.

УДК 94:327.7(477+(470+571))"1994/2010"

РОСІЙСЬКІЙ ВЕКТОР У ЗОВНІШНІЙ ПОЛІТИЦІ УКРАЇНИ У 1994 – 2010 РР.

К. І. Мелекесцев, І. М. Єсін

Резюме. У статті виділені та проаналізовані фактори, які впливали на тенденції зовнішньої політики України у відносинах з Російською Федерацією у 1994 – 2010 рр., зв'язок цих факторів з пострадянською спадщиною двох країн та хронологічні періоди їх превалювання в українсько-російських відносинах

Ключові слова: українсько-російські відносини, стратегічне партнерство

Співіснування України та Російської Федерації як окремих, рівноправних, незалежних партнерів відрізняється від усього історичного досвіду українсько-російських відносин, і тому є як новим для керівництва держав, так і не до кінця

систематизованим та вивченим дослідниками, чим підтверджується актуальність теми. Сам факт новизни існування України як окремої незалежної політії суттєво впливає на напрями зовнішньої політики Росії та визначає необхідність пошуків нової моделі відносин між політіями, що розглядаються.

Мета роботи – проаналізувати стан та зміни у відносинах між Україною та Російською Федерацією протягом 1994 – 2010 рр. і визначити основні тенденції їх становлення та існування на основі всіх доступних джерел.

Структуруючими принципами роботи є використання методів узагальнення, історичного аналізу, методів емпіричних досліджень – аналіз документів, використання історико-порівняльного, проблемно-хронологічного та системного методів.

На сьогоднішній день фундаментальних історичних праць, які б висвітлювали всі аспекти становлення і розвитку україно-російських відносин немає, незважаючи на вже більш ніж двадцятирічний досвід співіснування двох держав. Однак існує велика кількість фактичного матеріалу – офіційних документів. Серед них: закони; угоди; заяви офіційних представників держави; декларації.

Окремі групи складають передвиборні програми кандидатів у Президенти України, матеріали періодичної преси, записи парламентських слухань.

За словами першого Президента України Л. Кравчука, політика України розвивалася з огляду на пріоритетність співпраці з Російською Федерацією: «Не геть від Москви, а поряд із Москвою» [1]. Він називав Росію головним економічним партнером України, на чому наголошуватимуть і наступні Президенти України: Л. Кучма, В. Ющенко, В. Янукович.

З огляду на існуючі джерела, ми можемо виділити основні аспекти українсько-російських відносин розглядуваного періоду:

1. «Поділ спадщини» СРСР – основне питання періоду 1994 – 1997 рр., найважливішою частиною якого був розділ Чорноморського флоту. 9 червня 1995 р. була підписана «Угода про роздільне базування російського Чорноморського флоту Росії і Військово-морських сил України», за якою Україні передається 18,3%, а Росії – 81,7% кораблів та суден Чорноморського флоту; кожен «офіцер, мічман та прапорщик Чорноморського флоту має право на вільне визначення своєї подальшої служби» [2]. Б. Єльцин майстерно переніс вістря кримської проблеми, все ще актуальної для російської політики на той момент, на питання про Чорноморський флот, зтягуючи переговори (до 1995 р., не враховуючи договору 1999 р.), щоб мати привід для втручання у кримські справи на законних підставах, адже існування флоту було пов'язане з кримською інфраструктурою. При цьому зтягуванні переговорів з боку російської сторони, українську сторону вже у 1996 р. звинувачували у ігноруванні «об'єктивної необхідності» переговорів щодо «російського статусу» м. Севастополя з Російською Федерацією [3]. За «Угодою між Україною і Російською Федерацією про подальший розвиток міждержавних відносин» Україні за її кордоном у власність передавалася частина майна колишнього СРСР шляхом виділення окремих будинків для розміщення дипломатичних представництв. З цією метою створили спільну комісію МЗС України і Російської Федерації [4]. Здебільшого закінчується з підписанням «Великого договору» 1997 р..

2. Питання стратегічного партнерства – становлення його відбувалося у 1995 – 1997 рр., з «перемінним успіхом». Так, у 1995 р. МЗС України аналізується «Стратегічний курс Російської Федерації з державами-учасницями Співдружності Незалежних Держав» який Президент Росії Борис Єльцин затвердив своїм указом 14 вересня 1995 р.. Міністерство робить висновок: «У відносинах з державами-учасницями СНД Росія не має наміру будувати свої відносини у відповідності з

нормами міжнародного права, тобто на основі поважання їх територіальної цілісності, суверенітету, невтручання у внутрішні справи одне одного», з таким аналізом погоджується Президент України [5]. Але вирішальним документом, що закінчив становлення та задав тон для подальшого розвитку відносин вільних України та Російської Федерації, був «Великий договір», підписаний 31 травня 1997 р, офіційно відомий як «Договір про дружбу, співробітництво і партнерство між Україною і Російською Федерацією». Держави зобов'язувалися будувати «свої відносини на взаємній повазі та довірі, стратегічному партнерстві та співробітництві»; погодилися на регулярні зустрічі на вищому рівні. Підтверджувалися наміри України щодо нейтралітету у блоковій політиці: «Кожна з Високих Договірних Сторін... і зобов'язується не укладати з третіми країнами будь-яких договорів, спрямованих проти іншої Сторони» [6].

Подальше керівництво країн наголошуватиме на обов'язковому продовженні цього аспекту відносин: В. Ющенко на сесії ПАРС у Страсбурзі у 2005 р. [7]; Д. Медведєв в ході церемоній продовження «Великого договору» у 2008 р. [8]; В. Янукович у своїй передвиборчій програмі «УКРАЇНА – ДЛЯ ЛЮДЕЙ!» 2009 р., де проголосив намір відновити «дружні та взаємовигідні відносини з Російською Федерацією» [9].

3. «Газове питання» – існувало і в період президентування Л. Кучми, але особливо загострилося з 2006 р., коли 4 січня 2006 р. було підписано угоду, за якою закінчувалася практика бартерної торгівлі (транзит за газ) і в результаті якого купівля газу Україною та плата за його транзит через українську територію стали розглядатися окремо; Щодо ціни, то вона стала тимчасово складати \$95 за 1000 м³, завдяки змішанню російського газу за \$230 і туркменського за \$44 [10]. До 2007 р. залишався в силі «Договір між Україною та Російською Федерацією про економічне співробітництво на 1998 – 2007 роки».

Згідно з «Харківським пактом» президентів В. Януковича та Д. Медведєва продовжувався на двадцять п'ять років термін перебування ЧФ Російської Федерації «з 28 травня 2017 року з наступним автоматичним подовженням на наступні п'ятирічні періоди, якщо жодна зі Сторін не повідомить письмово іншу Сторону про припинення їх дії не пізніше, ніж за один рік до завершення терміну дії» [11]. Оплата за перебування флоту – щорічні платежі у 100 мільйонів доларів США на рік, починаючи з 2017 р., а також з додаткових коштів, отриманих за рахунок зниження ціни в розмірі до 100 доларів США від встановленої чинним контрактом між НАК «Нафтогаз» України і ВАТ «Газпром», на кожен тисячу кубометрів газу, що поставляється в Україну.

4. Питання демаркації кордонів – було найгострішим у період президентування Л. Кучми (конфлікт за острів Тузла 2003 р.), але його вирішення наступило лише 17 травня 2010 р., коли була підписана «Угода між Україною і Російською Федерацією про демаркацію українсько-російського державного кордону», що замінювала «Договір між Україною і Російською Федерацією про українсько-російський державний кордон» від 28 січня 2003 р.; 8 липня Верховна Рада України ратифікувала цю угоду. В. Янукович також підписав закон «Про ратифікацію Угоди між Україною і Російською Федерацією про демаркацію українсько-російського державного кордону», про що повідомила прес-служба президента 22 липня [12]. Однак не було проведено делімітації морської ділянки кордону.

5. Культурний аспект та питання «спільної національної пам'яті» – йдуть паралельно з проблемами економічних відносин України та Росії в період президентування В. Ющенка. Хоча політика України щодо «перегляду історії», стосунків з РПЦ, мовним питанням, питанням вступу до НАТО змінюється незначно та

зміни зазвичай лише декларуються; керівництво Російської Федерації починає активно критикувати політичні наміри фракції В. Ющенка в цих питаннях та вимагання їх змін, при економічному давленні на Україну в умовах світової економічної кризи, що викликає українську реакцію зі звинуваченням РФ у втручанні у внутрішні справи України.

Ця проблема загострюється в момент визнання існування кризи головами держав. 11 серпня 2009 р. було опубліковано контroversійне звернення Президента Росії Дмитра Медведєва до Президента України Віктора Ющенка. Д. Медведєв висловив «глибоку заклопотаність нинішнім, без перебільшення, кризовим станом російсько-українських відносин». Повторюючи «неофіційні» оцінки російських ЗМІ, Д. Медведєв піддав критиці «перегляд спільної історії, героїзацію нацистських посібників, звеличення ролі радикал-націоналістів, нав'язування міжнародному співтовариству націоналістично забарвлених трактувань масового голоду в СРСР 1932 – 1933 років як «геноциду українського народу.»» [13].

У своєму зверненні до Президента Росії В. Ющенко відкинув звинувачення, посилаючись на закони України, але погодився з тим, що «є серйозні проблеми, проте дивно, коли Ви повністю виключаєте відповідальність за це з боку Росії» [14].

6. Питання безпеки та мирного врегулювання – претендуючи на лідерські позиції у Східній Європі, українська та російська держави як знаходили порозуміння у вирішенні питань мирного врегулювання в регіоні, так і знаходилися у стані дипломатичних конфліктів.

У серпні 2008 р. загострилися відносини в Південній Осетії – зоні присутності російських миротворців. Введення грузинських військ на цю територію і обстріл міста Цхінвалі, Д. Медведєв назвав актом агресії проти миротворців і мирних жителів. 9 серпня до Південної Осетії ввійшли російські війська. При цьому Україна не зупинила продаж зброї у Грузію, в той же час зберігаючи нейтралітет та не визнаючи суверенітету підтриманих Росією сепаратистських республік на території Грузії. В. Ющенко висловив підтримку Грузії в мас-медіа, а російський президент попросив «не вказувати», як поводитися ЧФ РФ у відповідь на українське заперечення повертатися до Севастополю кораблям, що брали участь у конфлікті з Грузією [15], при цьому не приділяючи уваги попередньому застереженню кораблям ЧФ РФ щодо участі в конфлікті [16].

17 травня 2010 р. було підписано три спільних заяви Президентів України та Російської Федерації з питань Європейської безпеки, безпеки в Чорноморському регіоні та придністровського врегулювання. В останньому визначався новий статус участі держав у подоланні придністровської проблеми. Оголошувався намір відновити роботу «Постійної наради з політичних питань в рамках переговорного процесу з придністровського врегулювання» [17].

Можна помітити хронологічний зв'язок домінуючих питань та кризових моментів двосторонніх відносин в певний проміжок часу з періодами президентування певних Президентів України та характерними змінами у керівництві держави. Так, наприкінці 1990-х рр., при проголошенні про намагання будувати україно-російські відносини на основі тісної співпраці та особливого партнерства, російське керівництво навіть висловлювало територіальні претензії. Однак, не дивлячись на кризові моменти, за часів президентування Л. Д. Кучми закінчилися переговори стосовно ряду принципів питань співіснування, конфлікти президентська влада намагалась «загасити» (якщо не до кінця вирішити) якомога швидше. За президентування В. Ющенка, не дивлячись на продовження стратегічного партнерства, загострюється та стає визначальним енергетичне питання, на вищому визнаються кризові моменти у відносинах, російське керівництво відкрито критикує внутрішню політику України. Не

варто однозначно розглядати договори В. Януковича 2010 – 2011 рр. (в тому числі Угоду між Україною і Російською Федерацією з питань перебування Чорноморського флоту Російської Федерації на території України) як показники «поліпшення відносин». «Медовий місяць між Україною і Росією закінчився», – відзначив соціолог холдингу Research and Branding Group Євгеній Копатько в ході круглого столу в українському представництві РІА Новини. За його словами, намічається перехід від дружніх стосунків до стосунків прагматичних, коли Київ і Москва відстоюють, передусім, власні економічні інтереси [18].

Таким чином, ми бачимо, що протягом усього періоду двосторонніх відносин незалежних України та Російської Федерації поставали проблеми, які мали тенденцію і до розвитку, і до гальмування процесів співпраці. В ідеалі, вся стратегія відносин України і Російської Федерації має базуватися на ряді принципів:

— Уряди як України, так і Росії переслідують в першу чергу свої державні інтереси, впровадження яких в життя потребує пошуку компромісів.

— Двосторонні відносини будуються на пошуках зіткнення цих інтересів.

— У рамках стратегічного партнерства держави враховують економічні інтереси обох сторін.

— Проблеми методично розв'язуються на рівні укладення нових угод чи продовження терміну дії старих.

Всі аспекти відносин між двома державами змінюються в залежності від загальноєвропейської політичної ситуації, позиції відповідного керівництва держав та стану економіки країн. До кінця модель україно-російських відносин не визначена і змінюється з часом.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Чекаленко Л.Д. Зовнішня політика України: підручник. – К.: Либідь, 2006. – 712 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pidruchniki.ws/18540516/politologiya/spivrobotnitstvo_vzayemozalezhnist/. – 10.10.2012.
2. Угода між Україною та Російською Федерацією щодо Чорноморського флоту. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=643_082. – 10.10.2012.
3. Заявление Совета Федерации Федерального Собрания РФ от 5 декабря 1996 г. N 405-СФ «О статусе города Севастополя» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.pravoteka.ru/pst/42/20743.html>. – 10.10.2012.
4. Угода між Україною і Російською Федерацією про подальший розвиток міждержавних відносин. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=643_018. – 10/10/2012 р.
5. Юрій Луканов. Третій Президент. Політичний портрет Леоніда Кучми. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://lukanov.hmarka.net/start_files/dorobok/dorobok16.htm. – 10/10/2012 р.
6. Договір про дружбу, співробітництво і партнерство між Україною і Російською Федерацією. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=643_006. – 10/10/2012.
7. Українсько-російські відносини. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://yuschenko.com.ua/ukraïnsko-rosijski-vidnosini/>. – 10/10/2012.
8. Центр Разумкова – Україно-російські відносини – стан «стабільно важкий» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.uceps.org/ukr/article.php?news_id=655. – 10/10/2012.
9. Передвиборна програма кандидата на пост Президента України Януковича В.Ф. «Україна для людей!» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://president2010.info/ua/page/263>. – 10/10/2012.
10. Текст соглашения между «Нафтогазом» і «Газпромом». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.pravda.com.ua/rus/articles/2006/01/5/4395629/>. – 10/10/2012.
11. Угода між Україною і Російською Федерацією з питань перебування Чорноморського флоту Російської Федерації на території України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=643_359. – 10.10.2012.
12. Янукович підписав закон про демаркацію українсько-російського кордону. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://news.zn.ua/articles/62538>. – 10/10/2012.

13. Послание Президенту Украины Виктору Ющенко. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://news.kremlin.ru/news/5158>. – 10/10/2012.
14. Лист Президента України Віктора Ющенка Президенту Російської Федерації Дмитру Медведеву. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/news/14676.html>. – 10/10/2012.
15. Російські кораблі, які воювали проти Грузії, повертаються до Севастополя за новими правилами. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.radiosvoboda.org/content/article/1192230.html>. – 10/10/2012.
16. Війна в Грузії зіпсує стосунки України з Росією? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ua.for-ua.com/ukraine/2008/08/12/144101.html>. – 10/10/2012.
17. Спільна заява Президентів України та Російської Федерації з придністровського врегулювання. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=643_362. – 10/10/2012.
18. Украинско-российские отношения стали более прагматичными – эксперты. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://rian.com.ua/politics/20110215/78653810.html>. – 10/10/2012.

УДК 343.7

ОСОБЛИВОСТІ ОБ'ЄКТИВНИХ ОЗНАК ЛЕГАЛІЗАЦІЇ (ВІДМИВАННЯ) ДОХОДІВ, ОДЕРЖАНИХ ЗЛОЧИННИМ ШЛЯХОМ

С. В. Олефіренко, Н. О. Тимошенко

Резюме. У даному дослідженні вивчені основні особливості об'єктивних ознак злочину, передбаченого статтею 209 Кримінального кодексу України. Встановлено основні ознаки процедури легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом.

Ключові слова: легалізація, фінансова операція, майно, угода (правочин), предикатний злочин.

На сучасному етапі розвитку для України, як для країни зі швидким розвитком відносин в сфері господарської діяльності, є актуальною проблема забезпечення правового регулювання протидії легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом. Великі промислові потужності та економічний потенціал сприяють зростанню кількості кримінальних правопорушень в сфері господарської діяльності, до яких і відноситься зазначений в ст. 209 Кримінального кодексу України делікт [1].

Проблеми легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, містять наукові праці таких вчених як Білоус В.Т., Попович В.М., Волобуєв А.Ф., Дудоров О.О., Салтевський М.В., Качка Т., Лисенко В.В., Андрушко П.П., Короткевич М.Є., Молчанова Т.В., Усатий Г.О., Некрасов В.А., Бажанов М., Беніцький А., Бондарева М., Волобуєв А., Зінченко І., Куровська Л., Мезенцева І., Синянський С., Соловійов А., Сташис В., Тацій В., Устінова Д., Файер Д., Халілев Р., Чаричанський О., Чернявський С., Якімов О.

В ч. 1 ст. 3 Господарського кодексу України, з урахуванням положень зазначеного закону, закріплюється уніфіковане поняття господарської діяльності: «Під господарською діяльністю у цьому Кодексі розуміється діяльність суб'єктів господарювання у сфері суспільного виробництва, спрямована на виготовлення та реалізацію продукції, виконання робіт чи надання послуг вартісного характеру, які мають цінову визначеність» [2].

Під час легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом (далі – легалізація), досягаються дві мети: злочинці отримують стабільно високий прибуток і втягують комерсантів у тіншову економіку [3, с. 141–142]. Тим більше, що легалізація є одним з каналів надходження грошових та інших матеріальних коштів, необхідних для функціонування організованих злочинних об'єднань [4, с. 104]. Як слушно вказує Т.Устінова, легалізація грошових коштів або іншого майна, придбаних злочинним шляхом, є засобом маскування, приховування вчинених раніше злочинів [5, с. 8–9].